
ምዕራፍ ሦስት መጽሐፍ ቅዱስና ሚስተር አህመድ ዲዳት

በዚህ ርዕስ ስር ሚስተር አህመድ ዲዳት እንደ ኅርኅርሳውያን የዘመን አቆጣጠር በ1980 ዓ/ም ባሳተሙት "Is the Bible God's word?" በሚለው መጽሐፋቸው ላነሱዎቸው ጥያቄዎችና ተቃውሞዎች መልስ እስጣለሁ። መልሱም ከቁርአን ጥቅሶች ጋር በንጽጽራዊ መልኩ የቀረበ ነው። ጽሑፋቸውም መጽሐፍ ቅዱስን በጥንቃቄ የማያውቁ ሰዎች ሊያደናግር ይችላል። ነገር ግን ጸሐፊው የቀረብዎቸው ተቃውሞዎች ሚዛናዊነት የሳደላቸው፣ በበቂ መረጃ ያልተደገፉና የቁርአንን ትምሕርት ያላገናዘቡ ናቸው። ዝርዝሩን ከዚህ ቀጥሎን እንመልከት።

ሀ/ ሦስት ዓይነት ንግግሮች

ሚስተር አህመድ ዲዳት ጽሑፋቸውን ሲጀምሩ ገጽ 4 ላይ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ሳይሆን ሦስት ዓይነት ንግግሮች የያዘ ነው ሲሉ አጥሏል። እነዚህም፡- የአላህ ንግግሮች፣ የነብያት ቃል፣ እና የጸሐፊው ሐሳብ ናቸው። በመቀመልም ቁርአን የአላህ ንግግር ብቻ የያዘ ሲሆን የነብዩ መሐመድ ንግግሮች የተጻፉት በሐዲሶች ውስጥ ነው ብለዋል። ከእነዚህ ሁለት መጽሐፍት ውጪ ያሉት የተለያዩ ጸሐፊዎች ሐሳብ የያዙ ናቸው ሲሉ ጽፈዋል።

በመሠረቱ መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ከፀሐፊዎች ጋር ቁጭ ብሎ ቃል በቃል (dictation) አላጻፋቸውም። የጻፉትም በመንፈስ ቅዱስ መለኮታዊ ምሪት የራሳቸው የአጻጻፍ ዘይቤ በመጠቀም ጥንቢውን ባህልና ቋንቋ ከግምት ውስጥ አስገብተው ነው። ፈጣሪ አምላክ ማንነቱንና ፈቃዱን ለሰዎች ሲያስታውቅ

እነርሱ ባለብት ነባራዊ ሁኔታ ውስጥ ነው። ስለዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች የእግዚአብሔርን መልዕክት ካለው ነባራዊ ሁኔታ ጋር በማያያዝ ጽፈውታል። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው ስንል በውስጡ እግዚአብሔር ራሱንና ፈቃዱን ለሰዎች ሊገልጽ የወደደውን መልዕክት በመንፈስ ቅዱስ መሪነት እንዲጻፍ አድርጎአል ማለታችን ነው እንጂ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉት ቃላቶች ሁሉ እግዚአብሔር የተናገራቸው ናቸው ማለት አይደለም። የመላዕክት፣ /ሉቃ.1:28/ ፣ የነብያት፣/ኤር.1:6/ የእግዚአብሔር፣ /ኤር.1:7-12/ ኢዮ.1:7/ የሰይጣን፣ እና የተለያዩ ሰዎች ንግግሮች ይገኛሉ። በእስራኤል ታሪክ ውስጥ እግዚአብሔር ጣልቃ እየገባ የሰራቸው ስራዎች ተዘግበዋል። ነገር ግን በእነዚህ ንግግሮችና ታሪኮች ውስጥ የእግዚአብሔር መለኮታዊ መልዕክት ተላልፏል። በውስጡ የእግዚአብሔር መልዕክት ሳይኖር የተጻፈ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የለም። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው የሚያሰኘው በውስጡ ያለው መልዕክት ነው። መልዕክቱ በአጠቃላይ ስለሰዎች ፣ ስለመላዕክት ፣ ስለሰይጣን እንዲሁም ስለፍጥረት የተነገረው ሁሉ እውነተኛ መግለጫዎች ናቸው። ከዚህም ሰዎች እግዚአብሔርን እንዲያውቁ የሰውንም ምንነት እንዲረዱና በእውነት እንዲኖሩ ትምህርት ያገኙበታል።

ነገር ግን ሚስተር አህመድ ዲዳት ያነሱት ተቃውሞ የመጽሐፍ ቅዱስን ማንነት ያላገናዘበ ከመሆኑም በላይ ስለቁርአንና ሐዲስ ያቀረቡትም ዘገባ የተላላተ ነው። እንደ መጽሐፍ ቅዱስም ቁርአንም የአላህ፣ የነብያት፣ የሰይጣን፣ የተለያዩ ሰዎች ንግግርና ታሪኮች በውስጡ የያዘ ነው። ከንግግሮቹም ውስጥ ለአብነት ያህል የሚከተሉትን ጥቅሶች አብረን እንመልከት፡-

በሱራ-19:8 ዘካሪያስ ከመልአኩ ጋር ሲነጋገር እንዲህ ተጽፎአል፡- «ጌታዬ ሆይ! ሚስቴ መካን የነበረች ስትሆን እኔም ከእርጅና ድርቀትን በእርግጥ የደረሰኩ ስሆን እንዴት ልጅ ይኖረኛል! አለ።»

በሱራ-3:40-41 ተመላላይ የዘካሪያስ ንግግር እናገኛለን፡-

ከዚህ በተጨማሪ በብዙ መቶዎች የሚቆጠሩ የነብያትንና የሌሎች ሰዎች ንግግሮች በቁርአን ውስጥ ሰፍረዋል። እንዲሁም የመላዕ ክትና የሰይጣን ንግግሮች በተለያዩ ቦታ ተበታትነው ተጽፈዋል። በሱራ 19:64 የመልአኩ ገብርኤል ንግግር እንዲህ ተዘግቧል፡-

«/ጅብሪልም አለ/ በጌታህ ትዕዛዝ እንጂ አንወርድም በፈታችን ያለው በኋላችንም ያለው በዚህ መካከል ያለው ሁሉ የእርሱ ነው። ጌታህ ረሺ አይደለም።» ሰይጣንም ከመላዕክት ጋር በመሆን ለአዳም ለምን እንዳልሰገደ ለአላህ መልስ ሲሰጥ የተናገረው፡-

«/አላህ/ ባዘዝኩህ ጊዜ ከመሰገድ ምን ከለከለህ? አለው፤ እኔ ከእርሱ የበለጠ ነኝ ከእሳት ፈጠርከኝ እርሱ ግን ከጭቃ ፈጠርከው አለ። » ሱራ-7:12

ከዚህ በተጓዳኝ ቁረአን ዝርዝር ታሪኮችን በተለይም የነጠ ብያት ፣ የጥሩና የመጥፎ ሰዎችን ድርጊት እንዲሁም ከነብዩ መሐመድ ሕይወት ጋር የተያያዙ ታሪኮች በውስጡ ይዟል። ቁርአን ይህንን ዓይነት ይዘት እያለው ሚስተር አህመድ ዲዳት ከአላህ ንግግር ውጪ ሌላ ምንም ነገር በውስጡ የለም ማለታቸው ስህተት ነው። ከአንድ የሃይማኖት መምህርም የማይጠበቅ ስህተት ሰርተዋል። ቀደም ብዬ እንደጠቀስኩት በሐዲስ የሰፈረው የነብዩ መሐመድ ንግግር ብቻ እንደሆነ ሚስተር አህመድ ዲዳት ገልጸዋል። ነገር ግን በሐዲስ ውስጥ ያለው ንግግር የነብዩ መሐመድ ብቻ አይደለም። የአላህም ንግግሮች የያዘ ነው። ሙስሊም የሥነ መለኮት ሊቃውንቶች በሐዲስ ውስጥ ያሉትን የአላህ ንግግሮች «ሐዲስ አል- ቆጽሲ» በማለት ይጠርቃቸዋል። በአጠቃላይ ሚስተር አህመድ ዲዳት የቁርአንና የሐዲስ ምንነት ጠንቅቀው እያወቁ እንዲህ ዓይነት ተቃውሞ ማንሳታቸው አግባብነት የለውም። መጽሐፍ ቅዱስ ቃለ መለኮት መሆን አለመሆኑን ለመወሰን የተጠ ቀሙበት መመዘኛ ፍጹም የተሳሳተ ነው።

ለ የተለያዩ ትርጉም መጽሐፍት

ሚስተር አህመድ ዲዳት በመጽሐፋቸው ሦስተኛ ምዕራፍ ላይ ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች (versions) ስላሉ ተበላሽቷል ሲሉ ከሰዋል።

በእንግሊዝኛውም ሆነ በሌሎች ቋንቋዎች ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም መጽሐፍት አሉ። በመሠረቱ መጽሐፍ ቅዱስ ጥንቃቄ በተሞላ ሁኔታ ወደ ማንኛውም ቋንቋ ሲተረጎም ምንም ዓይነት ችግር የለውም። ጥንቃቄ የጎደለው ሥራ ከተሰራ ግን የሐሳብ መዛኛ ሊከሰት ይችላል። ነገር ግን እስካሁን በተደረጉት የትርጉም ሥራዎች መጽሐፍ ቅዱስን ለብልሽት የሚዳርግ ሥራ ተሰርቶአል ለማለት በጣም አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም መጽሐፍ ቅዱስን የሚተረጎሙ ሰዎች በዘርፉ የካብተ ልምድ እና በቋንቋው የጠለቀ እውቀት ያላቸው ሰዎች ናቸው። በተጨማሪም የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት ሲኖራቸው ከብዙ ቤተእምነት የመጡ ሰዎች በሰራው ላይ ይሳተፋሉ። የትርጉም ስራው ብዙ ዓመታት የሚፈጅና በከፍተኛ ጥንቃቄ የሚደረግ ነው። ወደ ሕትመት ከመላኩም በፊት ብዙ ጊዜ በትክክል ስለመተርጎሙ ማጣሪያ ይደረግበታል።

ማንኛውም መጽሐፍ ከእንደ ቋንቋ ወደ ሌላ ቋንቋ ሲተረጎም በሦስት ዋና ዋና መንገዶች ሊተረጎም ይችላል።

1ኛ / ቃል በቃል (literal translation) ይህም መጽሐፍ ላይ ያለው ሐሳብ ቃል በቃል መተርጎም ማለት ነው። እንዲህ ዓይነቱ ስልት ለተርጓሚው በጣም አስቸጋሪ ነው።

2ኛ/ ሐሳቡን መተርጎም (Paraphrased translation):- ይህ ደግሞ በእያንዳንዱ አረፍተ ነገር ውስጥ ያለውን ሐሳብ /መልዕክት/ መተርጎም ማለት ነው።

35/ ቃል በቃል እና ሐሳቡን ማዕከል ያደረገ (dynamic equivalent) :- እንዲህ ዓይነቱ ትርጉም ሁሉንም ቃላት ቃል በቃል ለመተርጎም አይሞክርም እንዲሁም ሐሳቡንም ብቻ አይተረጎምም በአጠቃላይ ከሁለቱ ስልቶች መሐከለኛ በሆነ መንገድ የሚሠራ ነው። እንደ ጽሑፍ ከላይ በተመለከትናቸው ሦስት መንገዶች በየትኛውም መንገድ ቢተረጎም ሕጋዊና ትክክለኛነት ይኖረዋል። አለም አቀፋዊ ተቀባይነት ይኖረዋል። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስም፣ ቁርአንም ፣ እንዲሁም ሌሎች ጽሑፎች የሚተረጎሙት በእነዚህ ሦስት መንገዶች ነው። ቁርአንም ወደ ተለያዩ ቋንቋዎች ተተርጎሞአል። በእንግሊዘኛው ቋንቋ ብዙ የቁርአን ትርጉሞች አሉ። ለምሳሌ "Holly Qur'an"/ "glorious Qur'an"/ "sales Qur'an" እና ሌሎችም እነዚህም የቁርአን ትርጉሞች ቀደም ብዬ በገለ ጽኑቸው ሦስት መንገዶች ነው የተተረጎሙ ናቸው። ስለዚህ የትርጉም ሥራ የመጽሐፍ ቅዱስም የቁርአንም የጋራ ጉዳይ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ወደተለያዩ ቋንቋዎች ስለተተረጎመ የተበላሽ ከሆነ ቁርአንም ከእንዲህ ዓይነት ብልሽት ሊያመልጥ አይችልም። ይህንን ዓለም አቀፋዊ፣ ሕጋዊና ጥንቃቄ የተሞላበት የትርጉም ስርዓት እያወቁ ሚስተር አህመድ ዲዳት ስለመጽሐፍ ቅዱስ መበላሽት ያቀረቡት ተቃውሞ ግራ የተጋባና ከሰሚታዊነት የመነጨ ይመስላል።

ሐ/ 50,000 ስህተት በመጽሐፍ ቅዱስ

ሚስተር አህመድ ዲዳት ከ35 ዓመት በፊት በኒሕዋ ምስክሮች የተጻፈን መጽሐፍት ጠቅሰው መጽሐፍ ቅዱስ ከ50,000 በላይ ስህተቶች አለበት ሲሉ ጽፈዋል።

በመጀመሪያ ደረጃ የይህዋ ምስክሮች ከክርስትና እምነት ተከታዮች ጋር የሚመደቡ አይደሉም። ቤተክርስቲያን የሐ ስት አስተማሪዎች ብላ ከመደበኛቸው ቡድኖች ውስጥ ናቸው። የይህዋ ምስክሮችም የስህተቱን ቁጥር ከመግለጽ ውጪ ስህተት ያልዋቸውን ጥቅሶች በዝርዝር አላቀረቡም። መቼም ይህን ያህል ሺህ ብሎ መናገር ቀላል ነው። መረጃ ማቅረብ ግን እጅግ ከባድ

ፈተና ነው።

እውነትን የሚቃወሙ ሰዎች ቢበዙ አያስደንቅም። ምክንያቱም እውነትን እንጂ ሐሰትን የሚቃወም የሰይጣን ሠራዊት የለምና።

እኚህ ጸሐፊም ስህተቶቹን በውል ስለማያውቁአቸው «ስህተቶቹን ለማየት ጊዜ የለንም» በማለት በደፈናው አልፈውታል። መረጃ አልሰጡም እንዳይባሉም ከመጽሐፍ ቅዱስ አራት ቦታዎችን ጠቅሰዋል።

15/ የመጀመሪያውና ዋናው ስህተት ያሉት ሁለት የእንግሊዘኛ ትርጉም መጽሐፍት በኢ.ሳ.7:14 ላይ ሁለት የተለያዩ ቃላት ተጠቅመዋል የሚል ነው። ይኸውም Revised Standard version (RSV)፡- ኢ.ሳ.7:14 «ወጣት ሴት» ብሎ ሲጠቀም King James version (KJV) ደግሞ «ድንግል» ብሎ ጽፎአል። እነዚህ ትርጉም መጽሐፍት አንድን ሐሳብ ለመግለጽ ተመሳሳይ ቃላት ተጠቅመዋል። ከላይ ለመግለጽ እንደሞከርኩት የቀርአንም ይሁን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም መጽሐፍት አንድን ሐሳብ ለመግለጽ ሁለት ተመሳሳይ ቃላት ይጠቀማሉ። እንዲህ ዓይነት ነገር ከተፈለገ እጅግ ብዙ ጥቅሶች ከቀርአንም ከመጽሐፍ ቅዱስም ማግኘት ይቻላል። ለምሳሌ የእንግሊዘኛ "Holy Qur'an" ከ"sale Qur'an" ወይም "glorious Qur'an" የሐሳብ አንድነት ቢኖራቸውም ሰፊ የቃላት ልዩነት አላቸው። ሁሉም ትርጉም መጽሐፍ አንድ ዓይነት ቃላት ከተጠቀሙ ትርጉም መጽሐፍት ላይሆኑ የአንደኛው ቅጂዎች ነው የሚሆኑት። ለምሳሌ በኢ.ሳ.7:14 ላይ የእብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀመው ቃል «አልማ» የሚለውን ቃል ነው። ይህም ቀጥታ ሲተረጎም «ያላገባች ወጣት ሴት» ማለት ነው። በእስራኤል ባህል ያላገባች ሴት ግብረሰጋ ግንኙነት መፈጸም ስለሌለባት «ድንግል» እንደሆነች ይቆጠራል። ስለዚህ «ያላገባች ወጣት ሴት» እና «ድንግል» አንድ ዓይነት ትርጉም አላቸው። የእብራይስጡ

መጽሐፍ ቅዱስ «ድንግል» ወይንም በእብራይስጥኛ «ቤቱላህ» የሚለው ቃል ያልተጠቀመበት ዋናው ምክንያት «ቤቱላህ» ሁለት ትርጉም ስላለው ነው። አነዚህም «ድንግል» እና «ባል የሞተባት ሴት» ናቸው። ነብዩ አሳይያስ «ቤቱላህ» የሚለውን ቃል ከመጠቀም ይልቅ «አልማ» የሚለውን ቃል መርጧል። ምክንያቱም «አልማ» ማለት «ድንግል» ወይንም «ያላገባች ወጣት ሴት» ነው። ስለዚህ RSV እና KJV በኢሳ.7:14 አንድን ሐሳብ ለመግለጽ ተመሳሳይ ቃላት መጠቀማቸው ሕጋዊና ተቀባይነት ያለው እንጂ እንደ ስህተት ሊቆጠር አይገባውም።

2ኛ/ ከ50,000 ስህተቶች ከተባሉት ውስጥ ለሁለተኛነት የቀረበው በዮሐ.3:16 «አንድያ ልጅን» የሚለው ሐረግ ለመግለጽ RSV "his only son" ብሎ ሲተረጎም KJV ደግሞ "his only begotten son" የሚሰ ሐረግ ተጠቅሞአል። ይህም እንደ ትልቅ ስህተት እንደሚታይም ጸሐፊው ገልጸዋል።

አሁንም በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተደረገ ለውጥ ወይንም ብልሽት አይደለም። ቀድሞ ካየነው ሐሳብ ጋር አንድ ዓይነት ነው። የ KJV እና RSV ተርጓሚዎች ለመግለጽ የፈለጉት ሐሳብ ኢየሱስ አምሳያ የሌለው ብቸኛ የእግዚአብሔር ልጅ (unique son of God) እንደሆነ ነው። ነገር ግን እንደኛው ትርጉም ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ አይደለም ቢልና ሌላኛው ደግሞ የእግዚአብሔር ልጅ ነው ብሎ ቢተረጎም ስህተት አለ ማለት እንችላ ነበር። ነገር ግን ይህንን ክፍል እርስ በርሱ በሚቃረን ሁኔታ የተተረጎመ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም እስካሁን የለንም። በሌላ አንጻር ደግሞ በሱራ 19:88 «አልረሀምንንም ልጅን ያዘ /ወለደ/ አሉ» የሚለውን ሐሳብ ለመግለጽ የእንግሊዝኛ ቁርዖቶች ሁለት ተመሳሳይ ቃላቶችን ተጠቅመዋል። «ወለደ» ለሚለው የአብደላ ዮሴፍ አሊ ትርጉም "has begotten a son" ሲል የፒክትሆል ፣ የመሐመድ አሊና የመውላና ዳርያባዲ ትርጉሞች "has taken a son" ብለው ተርጉመውታል። ስለዚህ በመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም መጽሐፍትና በቁርአን ትርጉሞች መካከል ምን ልዩነት አለ? አሁመድ ዲዳት እንደሚሉት ከሆነ ቁርአንም ተመሳሳይ

በልሽት አለው ማለት ነው። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስም ሆነ ቁርአን በዚህ ምክንያት ተበላሽተኛል ማለት አይቻልም። አሁመድ ዲዳት ይህንን ተቃውሞ ያቀረቡት ለክርስትና ካላቸው ጥላቻ የመነጨ እንጂ ግራና ቀኝ ያሉትን ሁኔታዎች ተመልክተው አይደሉም።

3ኛ/ ሚስተር አህመድ ዲዳት ከ50,000 ስህተቶች ለሦስኛነት ያቀረቡት በ1ኛ ዮሐ.5:7 ይገኛል። አሁንም በKJV ስና በ RSV መካከል ያለውን ልዩነት እንጂ በግሪኩ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያተኮረ አይደለም። እላይ ካየናቸው ሐሳቦች ጋር ተመሳሳይነት አለው። ሚስተር አህመድ ዲዳት እንዳሉት በKJV የአብ የወልድ እና የመንፈስ ቅዱስ አንድነት ተጽፎአል። ነገር ግን በRSV ይህ ሐሳብ የለም ብሏል።

በግሪኩ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ይህ ሐሳብ የተጻፈው ሕዳጉ /ዳር/ ላይ ነው። የ KJV ተርጓሚዎች ከ1ኛ ዮሐ.5:7 ጋር አብረው ተርጉመውታል። የRVS እና ሌሎች የቅርብ ጊዜ ትርጉሞች ሕዳጉ ላይ ያለ ስለሆነ ከጥቅሱ ጋር አልፎ መሩትም።⁸ ስለዚህ ይህ ሐሳብ ሕዳጉ ላይ ያለ ስለሆነ በትርጉም መጽሐፍት ላይ ከጥቅሱ ጋር አብሮ ቢተረጎምም ባይተረጎምም ምንም ዓይነት ለውጥ አያመጣም። በሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ከዚህ ሐሳብ ጋር የሚመሳሰሉ ብዙ ጥቅሶች አሉ። በግሪኩ መጽሐፍ ላይ ግን እስካሁንም ሕዳጉ ላይ ተጽፎ ይገኛል።

4ኛ/ ከ50,000 ስህተቶች ለአራተኛና ለመጨረሻ የቀረበው በአራቱ ወንጌላት ስለ ኢየሱስ እርገት /ወደ ሰማይ ማረግ/ አልተጻፈም የሚል ነው።

ስለ ኢየሱስ እርገት በሁሉም ወንጌላት ተጽፎአል። ስለ ክርስቶስ እርገት በሉቃ. 24:40-41 እንዲህ ተጽፎአል። «እስከ ቢታንያም አወጣቸው እጆቹንም አንስቶ ባረካቸው። ሲባርካቸውም ከእነርሱ ተለየ ወደ ሰማይም አረገ።» ማር.16:19 ደግሞ እንዲህ ይላል። ጌታ ኢየሱስም ከእነርሱ ጋር ከተነጋገረ በኋላ ወደ ሰማይ አረገ በእግዚአብሔርም ቀኝ ተቀመጠ።»

ሰለዚህ ሚስተር አህመድ ዲዳት 50,000 ስህተት ብለው ያቀረቡት ዘገባ ከእውነት የራቀ መረጃ የሌለው ድስኩር ነው። እውነትን አውቃለሁ ከሚል የሃይማኖት አስተማሪ እንዲህ ዓይነት የፈጠጠ ውሸት መስማት አላፋሪ ከመሆኑም በላይ የራሱን ማንነት የሚያጋልጥ ነው። ሃይማኖት የሚስፋፋው ውሸትን በመቀባጠር ሳይሆን እውነትን ተናገሮ ለእውነት በመኖር ነው። የሚስተር አህመድ ዲዳት ጽሑፎች የምታነቡና ተመሳሳይ አቋም ያላችሁ በእርጋታ እውነቱ ምን እንደሆነ እንድትመረምሩ አበረታታችኋለሁ።

መ/ ከአራት ሺህ መጽሐፍት አራት ወንጌላት ብቻ?

ሚስተር አህመድ ዲዳት በመጽሐፋቸው ገጽ 24 ላይ የጥንት የቤተክርስቲያን መሪዎች አራት ሺህ ከሚሆኑት የአዲስ ኪዳን መጽሐፍት አራቱን ወንጌላት /ማቴዎስ፣ ማርቆስ፣ ሉቃስ፣ ዮሐንስ/ብቻ በመውሰድ ሌሎቹን ትተዋቸዋል ሲሉ ጽፈዋል።

አራቱ ሺህ መጽሐፍት የተለያዩ መጽሐፎች ሳይሆኑ የሃያ ሰባቱ የአዲስ ኪዳን መጽሐፍት ቅጂዎች /ኮፒዎች/ ናቸው። ከእነዚህም ውስጥ በመቶዎች የሚቆጠሩት የአራቱ ወንጌላት ቅጂዎች ናቸው። ሚስተር አህመድ ዲዳት ስለ አዲስ ኪዳን መጽሐፍት በቂ እውቀት ስለሌላቸው ግራ ተጋብተው ሌሎችንም ግራ አጋብተዋል።

በመቀጠልም በገጽ 25 አሁን ያሉት አምስቱ የአራት መጽሐፍ በሙሴ የተጻፉት አይደሉም ብለዋል። ለዚህም ያቀረቡት መረጃ በሙሴ ያልተጻፉ በሦስተኛ ሰው የተጻፉ የሚመስሉ ንግግሮች አሉባቸው ብለዋል። ለምሳሌ «እግዚአብሔር ለሙሴ እንዲህ ብሏል... » የሚሉ አባባሎች አሉ። ስለዚህ በሙሴ ተጽፈው ቢሆን እንዲህ ዓይነት ጽሑፎች አይኖሩም ነበር።

በመሠረቱ የሦስተኛ ሰው ንግግሮች በአራት መጽሐፍት

ውስጥ ስላሉ በሙሴ አልተጻፉም ማለት አይቻልም። ምክንያቱም በሌሎችም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ነብያትም እንዳንዴ እንደ ሦስተኛ ሰው በመሆን ጽፈዋል። ሙሴም እንዳንድ በታዎች ላይ እግዚአብሔር ለእርሱ የተናገረውን «እግዚአብሔር ለሙሴ እንዲህ ብሏል።...» በማለት አስፍሯል። በመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች ዘንድ ራሳቸውን እንደ ሦስተኛ ሰው አድርገው መጻፍ የተለመደ ተግባር ነበር። በቁርአንም ተመሳሳይ ነገሮች እናገኛለን። በሱራ.5:110 እንዲህ ተጽፎአል።

አላህ በሚል ጊዜ /አስታውስ/ የማርያም ልጅ ኢሳ. ሆይ በአንተና በእናትህ ላይ /የዋልኩላችሁን/ ጸጋዬን አስታውስ

በዚህ ክፍል አላህ ለኢሳ ተናገረውን በሦስተኛ ሰው ቀርቧል። በሌሎችም የቀርፃን አንቀጾች ተመሳሳይ አባባሎች አሉ።

ሠ/ አሳፋሪ ታሪኮች በመጽሐፍ ቅዱስ

ሚስተር አህመድ ዲዳት በምዕራፍ ስምንት ላይ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ላለመሆኑ ያቀረቡት ምክንያት መጽሐፍ ቅዱስ የፈጣሪ ቃል ከሆነ እንዴት ቅዱሳን ነብያት የሰሩትን አሳፋሪ ሕጢአቶች ይጻፉበታል? የሚል ነበር። ለምሳሌነትም ይሁዳ ከትዕማር፣ ሎጥ ከልጆቹ ጋር የፈጸሙትን ዝሙት ጠቅሰዋል። ስለዚህ የሰዎችን ክፉ ታሪክ የተጻፈበት መጽሐፍ መለኮታዊ ጽሑፍ ሊሆን አይችልም በማለት በልቦ ሙሉነት ጽፈዋል።

መጽሐፍ ቅዱስን ስለ እግዚአብሔር ቅድስናና ስለ ሰዎች ሕጢአተኝነት በተደጋጋሚ ያስተምራል። ሰው ትልቅም ይሁን ትንሽ ነብይም ይሁን ተራ ሰው፣ አዋቂም ይሁን ሞኝ ሁሉም ሕጢአተኞች ናቸው። /ሮሜ 3:23/ በሰው ልጅ ታሪክ ከክርስቶስ በቀር ሕጢአት ያልሰራ ማንም የለም። የትላልቅ

ሰዎች ውድቀት የተጻፈልን ከእነርሱ ውድቀት እንድንግር ነው።
ንጉሥ ዳዊት ስለሐጢአተኝነቱ «እነሆ በአመጽ ተጸነሱሁ፤ እናቴም
በሐጢአት ወለደችኝ።» ሲል በመዝ. 51:5 ጽፏል። ማንኛችንም
ከአባታችን ከአዳም የወረሰነው ሐጢአተኛ ማንነት ስላለን እንስታለን
ነብያትም እንደዚሁ ተሳስተዋል። በመሆኑም ስለሰዎች ኃጢአት መጻፉ
ትክክለኛ ነው። መዝ.51:5፣ ሮሜ5:12-14

በዚህ ርዕስ ቁርአንን ስንመለከት የብዙ ታላላቅ
ነብያቶች ሐጢአት ተጽፎበት እናገኛለን። በ2ሳሙ.11-12 የተዘገበው
ዳዊት ከቤርሳቤህ ጋር የፈጸመውን የዝሙት ሐጢአት በሱራ38:25
-26 ሰፍሯል። ለሐጢአቱም ንስሐ ገብቷል። የአዳም ሐጢአት በሱራ
7:172-173፣ የኖህ በሱራ 71:24-28፣ የአብርሃም በሱራ 26:81፣
6:77-78፣2:263፣ የአሮን በሱራ 7:146-151፣20:86-96፣የሙሴ በሱራ
28:14-16፣ የመሐመድ በሱራ 47:19 ተጽፎአል።

ከላይ እንደተመለከትነው በቁርዓንም ሆነ በመጽሐፍ ቅዱስ
የትላልቅ ነብያቶች ሐጢአት በዝርዝር ተከትሏል። በዚህ ጉዳይ ላይ
ራሳቸውን ሊፈትሹ ይገባቸዋል። ሚስተር አህመድ ዲዳት በቂ ጥናት
ሳያደርጉ ያቀረቡት ተቃውሞ ስለሆነ ሊታረም ይገባዋል። ይልቅንስ
መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሐጢአት እንዲህ ይላል «ሁሉ ሐጢአትን
ሰርተዋልና የእግዚአብሔርም ክብር ነድሉአቸዋል፤ በኢየሱስ
ክርስቶስም በሆነው ቤዛነት በኩል እንዲያው በጸጋ ይጸድቃሉ።»
ሮሜ.3:23-24። የሰው ዘር ሁሉ ሐጢአት ሠርቶአል። ከዘላለም ፍርድ
የመጻፍው ብቸኛው መንገድ ኢየሱስን ማመንና መከተል ነው።

ረ/ የኢየሱስ የዘር ሐረግ ግጭት

ሚስተር አህመድ ዲዳት በመጨረሻ ያነሱት ነጥብ
የማቴዎስና የሉቃስ ወንጌላት ስለ ኢየሱስ የዘር ሐረግ የተለያየ ዘገባ
ስለሚሰጡ የወንጌል ፀሐፊዎች ውሸታሞች ናቸው ብሏል።

ሚስተር አህመድ ዲዳት አንደጻፉትም የሁለቱ ወንጌላት ዘገባ
አንድ ዓይነት አይደለም። ነገር ግን ወንጌላቱ ያቀረቡት የኢየሱስን

ሁለት ዓይነት የዘር ሐረጎችን ነው። ይህም ማለት ከአባትና ከእናት በኩል ያለውን ማንኛውም ሰው ሁለት ዓይነት የዘር ሐረግ አለው። ኢየሱስ ምንም እንኳን የሰጋ አባት ባይኖረውም የማሪያም እጮኛ የነበረው የሴፍ እንደ ኢየሱስ አባት ተጠቅሷል። ለዚህም ነው በማቴዎስ ወንጌል ምዕራፍ አንድ ላይ የተዘረዘረው የዘር ሐረግ በማሪያም እጮኛ በዮሴፍ በኩል የተደረገው። በሉቃ 3:23-38 ያለው የማሪያም የዘር ሐረግን የሚያሳይ ሲሆን እስከ አጻም ይዘልቃል። በማሪያም ፈንታ የሴፍ የገባበት ምክንያት በአይሁድ ባህል የዘር ሐረግ በሴት ስለማይጻፍ በማሪያም ፈንታ የሴፍ ተጽፎአል።⁹

በአጠቃላይ ሚስተር አህመድ ዲዳት በብዙ ተሳስተዋል። ሌሎችንም አሳስተዋል። በበሬ ወለደ ፕሮፓጋንዳቸው ብዙዎችን ሙስሊሞች እውነቱን እንዳያውቁ መሰናክል ሆነውባቸዋል። ገንዘባቸው፣ ጉልበታቸውና ጊዜያቸውም ለማይረባ ተግባር እንዲያውሉ ገፋፍተዋቸዋል። እውነትን ያመነ ሰው እምነቱ የሚያጸናው ወይንም የሚያስፋፋው የሌላውን እምነት በመኮነን አይደለም። እውነተኛ አምላክ የሚያመልክ ሁሉ እውነተኛውን የፈጣሪ መልዕክት ይናገራል። የእግዚአብሔርም ፈቃድ እውነቱን አውቀን እውነቱን እንድናስተምር ነው እንጂ የሐሰትን ከበሮ እየደለቅን ሰዎችን ለማደናገር አይደለም። «እውነትን ታወቃላችሁ እውነት አርነት ያወጣችኋል» ተብሎ እንደተጻፈ እውነትን ልንናገር ይገባናል። ሙስሊሞችም የአህመድ ዲዳትን መጽሐፍት ያነበባችሁ ሁሉ የእርሱ ፕሮፓጋንዳ ወደጎን ትታችሁ በንጹህ ሕሊና እውነተኛውን መንገድ ፈልጉ። እግዚአብሔር አምላክም እውነቱን ይገልጥላችኋል።

ምዕራፍ አራት

መጽሐፍ ቅዱስ እርስ በርሱ ይጋጫልን?

በ20ኛውና በ21ኛው ክፍለ ዘመን አንዳንድ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስ ተበላሽቷል እርስ በርሱም ይጋጫል። በውስጡም ስነ መለኮታዊ ችግሮች አሉበት ይላሉ። ይህ አባባል ከእውነት የራቀ ሐሰት እንደሆነ አስባለሁ። ምክንያቱም አንዳንድ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስ የተበላሸ ወይም እርስ በርሱ የሚጋጭ የሚመስላቸው የመጽሐፍ ቅዱስን የአጻጻፍ ስልት፣ ባሕርይ፣ የአጠናንና የአተረጓጎም ዘዴ ስለማያውቁና በእነዚህ ዘዴዎች ተጠ ቅመው ስለማያጠኑ ሊሆን ይችላል። የእግዚአብሔርን ቅዱስ መልዕክት በተገቢው ሁኔታ ለመረዳት ከዚህ በፊት ከተለያዩ አቅጣጫ የሰማናቸውን ሐሳቦች ወደጎን በመተው መጽሐፉ ራሱ እንዲናረገን መፈለግ ይኖርብናል። ነገር ግን መነጻራችን መቀየር ካልሆነልን ወደ ብዙ ዓይነት ስህተት ውስጥ ልንገባ እንችላለን። ከዚህ ቀጥለን ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን እርስ በርሱ የሚጋጭ የሚመስላቸው ለምን እንደሆነና እኛም መጽሐፉን በትክክለኛ መንገድ ለመረዳት የሚጠ ቅሙን ነጥቦችን እንመለከታለን።

ሀ/ የመጽሐፍ ቅዱስን አውድ መረዳት

የመጽሐፍ ቅዱስን አውድ ለካይና ከታች/ያሉትን ሐሳቦች ግወቅ በተወሰነ አረፍተ ነገሮች /ጥቅሶች/ ውስጥ ያለውን መልዕክት እንድንረዳ ይጠቅመናል። በቋንቋ ሕግ አንድ ቃል በቁሙ ትርጉም የለውም ይባላል። ትርጉም ሊሰጥ የሚችለው በአረፍተ ነገር ውስጥ ሲገባ ነው። እንደየአረፍተ ነገሩ የተለያየ መልዕክትም ይሰጣል። እንዲሁም የአንድን አረፍተ ነገር ሐሳብ መረዳት የሚቻለው የታሪኩን ወይም የጽሑፉን አውድ ሲታወቅ ነው። ይህንን ከግምት ውስጥ የማያስገቡ ሰዎች ከመጽሐፍ ቅዱስ አንድ ጥቅስ /አረፍተ ነገር/ ወስደው ከሌላኛው ጥቅስ ጋር ይጋጫሉ። ለአብነት ያህል ዶክተር ሐሰን «ክርስቲያን ሙስሊም ውይይት»

በሚለው መጽሐፋቸው ገጽ 20 ላይ ይጋጫሉ ብለው ያቀረቧቸውን ሁለት ክፍሎች እንመልከት።

ጥቅሶቹም በዮሐ.5:31 « እኔ ስለ እኔ ስለራሴ ብመሰክር ምስክራ እውነት አይደለም» የሚለው ሐሳብ ከዮሐ.8:14 ጋር ይጋጫል ብለዋል። እንዲሁም ይነበባል።«... እኔ ስለራሴ ምንም እንኳን ብመሰክር ከወዴት እንደመጣሁ ወዴትም እንድሄድ አውቃለሁና ምስክርነቴ እውነት ነው።» እነዚህ ክፍሎች አውጻቸውን ሳንመልከት ከተረጎምናቸው በእርግጥም የሚጋጩ ይመስላሉ። ካለ ዚያ ግን እንድነታቸውን በግልጽ እናያለን። በመጀመሪያ በዮሐ.5:31 ያለው መልዕክት ከቁጥር 30-40 ካለው ጋር የተያያዘ ነው። በዚህ ሥፍራ ኢየሱስ ለ38 ዓመት በሽተኛ የነበረውን ሰው በሰንበት ስለፈወሰ አይሁድ ከኢየሱስ ጋር ይከራከሩና ስለማንነቱ ይጠይቁት ነበር። ከክፍሉ ቀደም ብሎ አንተ ሰው ስትሆን ራስህን አምላክ ታደርጋለህ ብለው ሲከሱት እንመልከታለን። በቁጥር 31 ላይ ኢየሱስ ለማለት የፈለገው አንድ ሰው በዘጸ.17:6 በተገለጸው መሠረት ስለራሱም ሆነ ስለሌሎች ምስክርነትን ቢሰጥ ተቀባይነት የለውም። ስለዚህ ሁለት ወይንም ሦስት ምስክሮች አስፈላጊ እንደሆነ ያምናል። በዚህ ሕግ መሠረት የአኔም ምስክርነት አትቀበሉትም ማለቱ ነው። ቀጥሎም «ስለ እኔ የሚመሰክረው ሌላ ነው እርሱም ስለእኔ የሚመሰክር ምስክር እውነት እንደሆነ አውቃለሁ» በማለት ምስክርነቱ አይሁዶች ባይቀበሉትም ምስክርነቱ እውነት እንደሆነ ይናገራል። ከዚያም በኋላ አራት ምስክሮች እንዳሉትና እነርሱም ለእውነት እንደሚመሰክሩ ያሳያል። ምስክሮቹም እገዚአብሔር አብ፣ መጥምቁ ዮሐንስ፣ እየሰራው ያለው ሥራ እና ቅዱሳት መጽሐፍቶች ናቸው። በአጠቃላይ በዮሐ.5:31-40 ባለው ክፍል አይሁድ በሕጋቸው መሠረት የኢየሱስን ምስክርነት ባይቀበሉትም ምስክርነቱ እውነት እንደሆነ ምስክሮችን በማቅረብ ያስረዳቸዋል። በዮሐ.8:14 ያለምስክርም እርሱ አምላክ ስለሆነ ምስክርነቱ እውነት እንደሆነ ይገልጻል። በእነዚህ ጥቅሶች የሐሳብ ልዩነት ወይንም ግጭት ባይሆን የአገላለጽ ልዩነት እንደሆነ ከአውዱ መረዳት እንችላለን።

እንዲሁም ዶክተር ሐሰን በማቴ.15:24 «... ከእሥራኤል ቤት ለጠፉት በጎች በቀር አልተላኩም አለ።» የሚለውን አረፍተ ነገር ወስደው ኢየሱስ የመጣው ለዓለም ላይሆን ለእሥራኤል ብቻ ነው ብለዋል። ከሌሎች የመጽሐፈ ቅዱስ ክፍሎቻም ጋር ለማጋጨት ሞክረዋል። ጥቅሱን ለመረዳት ከቁጥር 21-28 ያለውን ማንበብ አስፈላጊ ይመስለኛል። እንቀጹ ሲጀምር እየሱስ ወደ ጢሮስና ሲዶና አገር እንደሄደ ይናገራል። ጢሮስና ሲዶና የአህዛብ ግሃቶች ሲሆኑ እየሱስም ወደዚያ የሄደው ያለምክንያት አልነበረም። እርሱ ለአህዛብ ሁሉ መጻን ምክንያት ባይሆን ኖሮ ከእሥራኤልም ክልል ባልወጣም ነበር። ወደ እርሱም የመጣችው ቤት ከነናዊት ወይንም የእሥራኤል ታሪካዊ ጠላት ከሆኑትና እንደ ውሻ ከሚቆጠፍት ወገን ነበረች። በሌላ በኩልም በከነናዊያንና በእሥራኤል መካከል ጠላትነት ስለነበር ምንም ዓይነት ሕብረትም ሆነ ትብብር አልነበራቸውም። ይህች ቤት ልጅዋን እንዲፈውስላት ወደ ኢየሱስ ስትመጣ ያወቀችው አንድ እውነት ነበር፤ ይኸውም መሲሁ ሲመጣ ሁሉንም እንደሚያድን ምክንያቱም ስለመሲሁ አዳኝነት አህዛብም እንኳን እንደሚያጠቃልል ጠንካራ እምነት በሕብረተሰቡ ውስጥ ስለነበር ነው። ስለዚህ ወደ ኢየሱስ ስትመጣ በእሥራኤልና በአሕዛብ መካከል የነበረውን ባሕላዊ ሕግ ጥሳ ነው። ኢየሱስም እምነትዋን ከአንደበትዋ ለመስማት እርሱ ለእሥራኤል ብቻ እንደመጣ መለሰላት። እርሱ ተስፋ አስቆራጭ ንግግር ሲናገራት እርሷ የበለጠ ለመነችው። በፊቱም ወድቃ ሰገደችለት። እርሱም የእምነትዋን ጥንካሬ በማድነቅ ልጇን ፈውሰላታል። እምነትዋን ያደነቀው ኢየሱስ ለዓለም ሁሉ መምጣቱን ስለአመነች ነው። በዚህ ሥፍራ ኢየሱስ ለቤትዮዋ ጥያቄ ተቃራኒ መልስ በመስጠት በውስጥዋ ያለውን እምነት ለማውጣት የተጠቀመበት መንገድ እንጂ ለአህዛብ እንዳልመጣ ለማሳየት አይደለም። ለእሥራኤል ብቻ መጥቶ ቢሆን ኖሮ የቤትዮዋንም እምነት አያደንቅም፤ ልጅዋንም አይፈውስም ነበር። ስለዚህ ማቴ.15:24 ኢየሱስ ለእሥራኤል ብቻ መምጣቱን አያሳይም። በዚህ አጋጣሚ ዶ/ር ሐሰንም ሆኑ ሌሎች ሰዎች የመጽሐፉን አውድ ተጠቅሞ የመተርጎምን ልማድ እንዲያዳብሩ እመክራለሁ።

ለ/ እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍት የራሳቸው የሆነ የአተረጓጎም ስልት እንዳላቸው መገንዘብ

የተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችም የራሳቸው የሆነ የአተረጓጎም ስልት አላቸው። የግጥም መጽሐፎች ከትንቢት ወይንም ከታሪክ መጽሐፎች ጋር በተመሳሳይ መልክ አይተረጎሙም። የክርስቶስ ምሳሌዎች ከሐዋርያት መልዕክቶች በአንድ መንገድ መተርጎም አይቻልም። በጥቅሉ እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የራሱ የሆነ የአጻጻፍ ስልት ስላለው ተጠንቅቀን ልንተረጎማቸው ያስፈልጋል። እንዳንዴም ትክክለኛውን መልዕክት ለመረዳት የመጽሐፉን አጠቃላይ መልዕክት ወይንም ታሪክ ማወቅ በጣም ጠቃሚ ነው። በኢ.ያ.2:24 እና ኢ.ያ.13:1 መካከል ግጭት እንዳለ የታሪኩን ሙሉ መልዕክት ያልተረዱ ሰዎች ያነሳሉ። ኢ.ያ.2:24 እንዲህ ይላል፡- « ኢ.ያሱም በእውነት እግዚአብሔር አገሩን ሁሉ በእጃችን አሳልፎ ሰጥቶአል በአገሩም ውስጥ ያሉ ሰዎች ሁሉ በፊታችን ይቀልጣሉ አሉት...» ነገር ግን ኢ.ያሱ በሽመገለ ጊዜ እግዚአብሔር ያልተወረሰ ብዙ ምድር እንዳለ በኢ.ያ.13:1 ተናግሮታል። ስለዚህ መጀመሪያ እግዚአብሔር ምድሪቱን አሳልፎ ከሰጣቸው እንዴት መጨረሻ ላይ ያልተወረሰ ብዙ ምድር እንዳለ ይገልጻል? የሚል ጥያቄ መነሳቱ አይቀሬ ነው። በመሠረቱ አግባብነት ያለው ጥያቄ ይመስለኛል።

በኢ.ያ.2:24 «... እግዚአብሔር አገሩን ሁሉ በእጃችን አሳልፎ ሰጥቶአል...» ብለው የተናገሩት ኢ.ያሱ ምድሩን እንዲሰልሉ የላካቸው ሁለቱ ሰዎች ሲሆኑ ምድሩን ከሰለሉ በኋላ እግዚአብሔር ምድሪቱን በአጠቃላይ አሳልፎ እንደሰጣቸው በእምነት ተናገሩ። ይህንን የተናገሩት ገና ምድሪቱን ሳይወርሱ በእነርሱ ቁጥጥር እንደሆነች! ነገር ግን ብዙ ሰዎች በአገሩ እንደሚኖሩና ልባቸውም በፍርሐት እንደቀለጠ እንመለከታለን።

አገሪቱ በአሥራኢላዊያን ቁጥጥር ሥር ናት ማለት ግን በተለያዩ መንገዶችና ከተሞች የሚኖሩ ሰዎች የሉም ማለት አይደለም። እስከ አሥራ ሦስተኛው ምዕራፍ ያለውን ታሪክ ስንመለከት አሥራኢላዊያን የከነዓን ምድር እንደወረሰች ነገር ግን በምድሪቱ የነበሩትን ሰዎች ሁሉ እንዳልጠፋ እንመለከታለን። የታሪኩን አጠቃላይ መልዕክት ያልተረዳ ሰው ሁለቱ የሚጋጩ ሊመስለው ይችላል። ሌሎችም ብዙ የሚጋጩ የሚመስሉ ክፍሎች ስላሉ በማስተዋል የታሪኩን ሙሉ ሐሳብ ባገናዘበ መልኩ ማንበብ አስፈላጊ ነው።

ሐ/ ሊተላለፍ የተፈለገውን መልዕክት መረዳት

የመጽሐፍ ቅዱስ ፀሐፊዎች ትኩረት ሰጥተው ለማስተላለፍ የፈለጉትን መልዕክት አለመረዳትና የቃላት አጠቃቀማቸውን አለማጥናት መጽሐፍ ቅዱስ እርስ በርስ ይጋጫል ወደሚለው ድምዳሜ ሊወስደን ይችላል። ዶ/ር ሐሰን በመጽሐፍቱ ገጽ 17 በ1ኛ.ሳሙ.28:6 እና በ1ኛ ዜና 10:13-14 መካከል ግጭት እንዳለ ጽፏል። ክፍሎቹም እንዲህ ይነበባሉ። «ሳኦም እግዚአብሔርን ጠየቀ፤ እግዚአብሔርም በሕልም ወይም በሁሪም ወይም በነብያት አልመለሰለትም።» /1ኛ.ሳሙ.28:6/ሲል 1ኛ ዜና 10:13-14 «እንዲሁም ሳኦ በእግዚአብሔር ላይ ስላደረገው ኃጢአት የእግዚአብሔርንም ቃል ስላልጠበቀ ሞተ። ደግሞም መናፍሳት ጠሪ ስለጠየቀ እግዚአብሔርንም ስላልጠየቀ ስለዚህ ገደለው።» ይላል። በዚህ ክፍል ዶክተር ያነሱት ነጥብ 1ኛ.ሳሙ.28:6 ሳኦ እግዚአብሔርን እንደጠየቀ ሲገልጽ 1ኛ ዜና 10:13-14 ሳኦ እግዚአብሔርን አልጠየቀም ይላል። ዶክተር ሐሰን ጥያቄ ማንሳታቸው ባልከፋም ነበር። ነገር ግን ሐሳቡን በደንብ ሳይረዱ ይጋጫሉ ማለታቸው ግን ያሳዝናል። በመጀመሪያ ደረጃ ሁለቱ መጽሐፎች የሚናገሩት ታሪክ አንድ ቢሆንም የተለያዩ መልዕክት ያስተላልፋሉ። የአግርኛው መጽሐፍ ቅዱስ «ጠየቀ» እና «አልጠየቀም» የሚሉትን

ቃላቶች የተጠቀመ ሲሆን ከፍሎቹ የተለያዩ መልዕክት ያስተላልፋሉ። «መጠየቅ» የሚለው ቃል በሁለቱ ሥፍራዎች የተለያየ ትርጉም ይሰጣል፤ ምክንያቱም ቃላት እንደ ጸሐፊው አጠቃቀም የተለያየ ትርጉም ስለሚኖራቸው። በሳሙኤል መጽሐፍ ሳሌ እግዚአብሔርን ጠየቀ ሲል እግዚአብሔር ከፍልስጥኤ ግውያን ጦር ያድነው እንደሆነ ልጠይቅ ካልመለሰልኝም የራሴን ምርጫ እወስዳለሁ የሚል ዓይነት አጠየቅ እንደሆነ ያመለክታል። ከዚህም የተነሳ እግዚአብሔር በሕልም ወይንም በሉሪም ወይንም በነብያት አልተናገረውም። ጸሐፊውም ለማስተላለፍ የፈለገው ሳሌ ገድ የለሽ ልመና ለእግዚአብሔር እንዳቀረበ፣ የእግዚአብሔርንም ፈቃድ ከልቡ እንዳልፈለገ በዚህም ምክንያት እግዚአብሔር ዝም እንዳለው ያስረዳል። በእብራይስጡ መጽሐፍ ላይ ሻሌ / Shaal / የሚለው ቃል ጠየቀ የሚለውን የአ ግርኛው ቃል ተከቶ አገልግሎት አለ። ይህም ተራ ጥያቄን ይሳያል።

በ1ኛ ዜና 10:13-14 የዜና መጽሐፍ ጸሐፊ ለመግለጽ የፈለገው ሳሌ ከልቡ እግዚአብሔርን አለመፈለጉንና የአምላኩንም መንገድ ተከትሎ እስከመጨረሻ አለመሄዱን ለማመልከት ነው። ጸሐፊውም የተጠቀመው የእብራይስጥ ቃል ደራሽ / darash / የሚል ሲሆን ትርጉሙም በሙሉ ልብ የእግዚ አብሔርን ፈቃድ መፈለግና በእርሱ ታምኖ መለመን ማለት ነው። ስለዚህ በዚህ ክፍል ሳሌ እግዚአብሔርን «ሰላጠየቀ» የሚለው ቃል እግዚአብሔርን ከልቡ አልፈለገም ወይንም በእርሱ ታምኖ አልጠበቀም ማለት ነው። ሳሌ በእንደበቱ ወይንም በግል የለሽነት እግዚአብሔርን ጠይቋል። ነገር ግን ከልቡ የእግዚአብሔርን መንገድ አልፈለገም ወይንም ከልቡ አልጠየቀም። በዚህ ክፍል የአገላለጽና የቃላት አጠቃቀም ልዩነት እንጂ ግጭት የለም።

መ/ ተመሳሳይ ቃላቶች እንደየአውዳቸው መተረጎም

በተጨማሪም ቃላቶች በተለያዩ ቦታ ሲገቡ የትርጉም ልዩነቶች ያመጣሉ ቀደም ብዬ ለመግለጽ እንደሞከርኩት አንድ ቃል በተለያዩ ቦታ ሲገባ ብዙ ዓይነት ትርጉም ሊሰጥ ይችላል። ይህንን እውነት ከግምት ውስጥ ሳናስገባ መጽሐፈ ቅዱስን የምንተረጎም ከሆነ ልንሳሳት እንችላለን። ለምሳሌ ሰማይ የሚለው ቃል ቢያንስ ሦስት ዋና ዋና ትርጉሞች አሉት። በዘፍ.1:1 «በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ» ሲል ሰማይ የሚለው ቃል ቆሳዊ የሆነውንና በዓይኖችን የምናየውን ጠፈርን ያመለክታል። በማቴ.3:1 «መንግሥተ ሰማይ ቀርባለችና ንስሐ ግቡ» ሲል ደግሞ ሰማይ የሚለው ቃል እግዚአብሔር የሚለውን ጽንሰ ሐሳብ ያሳያል። ይህም ሐሳብ በማር.1:15 «እግዚአብሔር መንግሥት ቀርባለችና ንስሐ ግቡ» ከሚለው አረፍተ ነገር ጋር አንድ ዓይነት ነው። ሰማይ ማለት የእግዚአብሔር ዙፋን ወይንም ክብር ያለበት ሥፍራ እንደሆነ በዮሐ.3:13 ኢየሱስ ተጠ ቅዎአል። እንዲህ ይላል «ከሰማይ ከወረደ በቀር ወደ ሰማይ የወጣ ማንም የለም። እርሱም በሰማይ የሚኖር የሰው ልጅ ነው።» ከኢ የሱስ በስተቀር የእግዚአብሔር ክብር ወይንም ዙፋን ካለበት የወጣ ወደዚያ የገባና በዚያ የሚኖር እንደሌለ ራሱ ተናግሮአል። ሰማይ የሚለው ቃል የተለያዩ ትርጉም እንዳለው የማያውቁ ሰዎች ወይንም ጸሐፊዎች ሔኖክና ኤሊያስ ወደ ሰማይ ስለተወሰዱ ከዮሐ.3:13 ጋር ይጋጫል በማለት ተቃውሞ ያሰማሉ። መጽሐፍ ቅዱስ ሔኖክ እግዚአብሔር ወሰደው ሲል ኤሊያስ ግን ቆሳዊ ወደሆነ ሰማይ እንደወጣ መጽሐፍ ቅዱስ ይነግረናል። እነዚህም ሰዎች በገነት እንደሚገኙ ይታመናል። ነገር ግን በዮሐ.3:13 ኢየሱስ የተናገረው እርሱ ከእግዚአብሔር ዙፋን እንደወጣና ወደዚያም እንደ ሄደ ያስረዳል። ፍጹም የማይገናኙትን ጥቅሶች አገናኝቶ ለማጋጨት መሞከር አግባብነት የለውም። አለዚያም አስቀድሞ የቋንቋን ሕግ ማጥናት በጣም አስፈላጊ ነው።

ልጅ የሚለውን ቃል መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጉም በቅጡ

ያልተረዱት ዶ/ር ሐሰን በመጽሐፋቸው ከገጽ41-44 ልጅ የሚለው ቃል አንድ ትርጉም ብቻ ሰጥተው ብዙ ሰዎችን ሲያስቱ አይቻሉ። ልጅ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ቢያንስ ሦስት ዋና ዋና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጉሞች አሉት። የመጀመሪያው ቅዱሳን ሰዎች በእምነት የእግዚአብሔር ልጆች ተብለው የሚጠሩት ሲሆን ይህንንም የልጅነት ስልጣን ያገኙት ክርስቶስን በማመን እንደሆነ ከዮሐ.1:12 እና ከሮሜ8:29-30 እንረዳለን። እነዚህ ቅዱሳን የእግዚአብሔር ልጆች ቢባሉ በሥጋዊ ግንኙነት አምላክ ወለዳቸው ወይንም ከእርሱ ጋር መለኮታዊ ተካፋይነት አላቸው ማለት አይደለም።፡፡ነገር ግን በእግዚአብሔር ላይ ካላቸው እምነት የተነሳ ልጆች ተብለዋል። በዘጸ.4:23 «እሥራኤል የበኩር ልጅ ነው ይገላል፤ ዘንድ ልጄን ልቀቅ አልሁሁ...» በማለት እሥራኤል የእግዚአብሔር ልጆችና ለእርሱም እንደሚገዙ እናያለን። እንዲሁም በኤር.31:9 ኤፍሬም የበኩር ልጅ ነው ይላል። በሌሎችም ሥፍራዎች እግዚአብሔርን የሚያመልኩ ሰዎች የእግዚአብሔር ልጆች ተብለዋል። ቀድሜ እንደገለጽኩት የእነርሱ ልጅነት የተያያዘው ከእምነት ጋር ብቻ ነው። ዶክተር ሐሰን እሥራኤልም ኤፍሬምም የበኩር ልጆች ተብለዋል። ስለዚህ በኩር ማን ነው የሚል ጥያቄ አንስተው ነበር። በእነዚህ ክፍሎች በኩር የሚለው ቃል መጀመሪያ ከመወለድ አንጻር ሳይሆን ከመመሪጥ፣ በእግዚአብሔር ፊት ጥገስ ከማግኘትና ከሌሎች የተሻለ ሥፍራ ማግኘትን የሚያሳይ ነው። እሥራኤል የበኩር ልጅ ነው ቢል ያዕቆብን ሳይሆን አጠቃላይ እሥራኤላዊያንን ነው። እንዲሁም ኤፍሬም የበኩር ልጅ ነው ቢል የእሥራኤል ሕዝብ በተለይም በሰሜኑ ክፍል የሚኖሩትን ያሳያል። ስለዚህ እሥራኤል ወይንም ኤፍሬም የበኩር ልጅ ቢል ከሌሎች ሕዝቦች ይልቅ እሥራኤላውያን በእግዚአብሔር የተመረጡ ፣ ቅድሚያ ያገኙ ወይንም በእርሱ ዘንድ ለየት ያለ ሥፍራ እንዳላቸው ያመለክታል። ሁለተኛው የልጅ ትርጉም ከስጋ ጋር የተያያዘ ነው። በሥጋ የተወለዱ ልጆች ለወላጆቻቸው ልጆች ይባላሉ። ለምሳሌ ይስሐቅ የአብርሃም ልጅ ይባላል።

ሦስተኛው መልታዊ ልጅ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ይገልጻል።

የክርስቶስም መለኮታዊ ልጅነት ከእውላላዱ ወይንም ከሥጋዊ ግንኙነት ጋር ምንም ዝምድና የለውም። የክርስቶስ ልጅነት የጀመረው ሲወለድ ወይንም ሲጠመቅ ሳይሆን እርሱ ሰማይና ምድርም ሳይፈጠር ልጅ ነው። ልጅነቱም በተወሰነ ጊዜ የጀመረ አይደለም፤ ምክንያቱም የልጅነቱ ጸንሰ ሐሳብ ከአብ ጋር ያለውን የመለኮትና የባሕርይ አንድነት የሚያሳይ ስለሆነ ኢየሱስ በወንጌላት እግዚአብሔር አባቴ ነው ሲል አይሁድ ራሱ ከእግዚአብሔር ጋር እኩል አድርጓል በማለት ሊገሉት ይፈልጉ ነበር። በዮሐ.5:17-18 ቃሉ እንዲህ ይነበባል « ኢየሱስ ግን፡- አባቴ እስከ ዛሬ ይሰራል እኔም ደግሞ አሰራለሁ ብሎ መለሰላቸው። እንግዲህ ሰንብት ስለሻረ ብቻ አይደለም ነገር ግን ደግሞ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካክሎ እግዚአብሔር አባቴ ነው ስላለ፣ ስለዚህ አይሁድ ሊገድሉት አብዝተው ይፈልጉት ነበር።» በማር.14:61-65 ባለው ክፍልም ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ ስላለ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር እኩል አድርጓል በማለት የሞት ፍርድ እንደፈረዱበት መጽሐፍ ቅዱሳችን ያስረዳል። እርሱ ብቸኛው የእግዚአብሔር መለኮታዊ ልጅ እንደሆነ መላእክት የመሠከሩለት /ሉቃ.1:32፤35/፣ ሐዋርያት የተናገሩት /ዮሐ.1:18፤3:16፤ 18፤36/፣ አብ ራሱ አንድ ልጅ እንደሆነ የመሰከረው /ሉቃ. 3:22/ እና ኢየሱስ ራሱ ያስተማረው ነው/ዮሐ.5:18/። ስለዚህ የክርስቶስ መለኮታዊ ልጅነት ክርስቲያኖች የፈጠሩት አይደለም። ቀርእን በሱራ 112 እንደሚናገረው የክርስቶስ ልጅነት ከሥጋዊ ግንኙነት ወይንም ውልደት ጋር ምንም ዓይነት ተዛምዶ የለውም። መጽሐፍ ቅዱሳችንም እግዚአብሔር ሚስት አግብቶ ልጅ እንደሚወልድ አያስተምረንም። ሌላው ደክተር ሐሰን ካነሷቸው ነጥቦች በሮሜ 8:29-30 ኢየሱስ የበኩር ልጅ ስለተባለ በኩር የሚሆነው እሥራኤል ወይስ ኢየሱስ ነው ብለዋል። በኩር የሚለው ሐሳብ እሥራኤል ከሌሎች ሕዝቦች ቀድሞ የተመረጠች መሆንንም ሲያሳይ፣ የኢየሱስ ብኩርና ግን እርሱ መጀመሪያ የተወለደ ወይንም የተፈጠረ ማለት ሳይሆን እርሱ ብቻውን መለኮታዊ ልጅ፣ መለኮታዊ ባሕርይ ያለውና ከአብ ጋር ያለውና ዘለዓለማዊ ሕብረትና እኩልነት የሚያመለክት ነው። በአጠቃላይ ልጅ እና በኩር የሚሉት ቃላት የተለያዩ ትርጉም እንዳላቸው ካለማወቃቸው የተነሳ ደክተር ሐሰን

የተሳሳተ ትርጉም ሰጥተው ጽፈዋል። በአሁኑ ጊዜም ብዙ ሰዎች የእርሳቸውን ትምህርት በመቀበል እየተሳሳቱና ሌሎችንም እያሳሳቱ ስላሉ ሊታረም ይገባል።

በመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች በኩል እግዚአብሔር ለማስተላለፍ የፈለገውን መልዕክት አለመረዳት እና ጸሐፊዎቹ ቃላትን በተለያዩ ቦታ ሲጠቀሙባቸው ለመግለጽ የተፈለገውን ሐሳብ አለመገንዘብ የመጽሐፍ ቅዱስን መልዕክት በትክክል እንዳናውቅ ሊያደርገን ይችላል። ለምሳሌ በሐዋ.9:7 «ከእርሱም ጋር በመንገድ የሄዱ ሰዎች ድምጹን እየሰሙ ማንን ግን ሳያዩ እንደ ዲዳዎች ቆሙ።» ሲል በሐዋ.22:9 « ከእኔ ጋር የነበሩትም ብርሃኑን አይተው ፈሩ ፣የሚናገረኝን የእርሱን ድምጽ ግን አልሰሙም።» ከሚለው ሐሳብ ጋር ይጋጫል በማለት አንዳንድ ሰዎች ተቃውሞ ያነሳሉ። ሁለቱ ክፍሎች ጳውሎስ በደማስቆ መንገድ ላይ ጌታ ሲገለጥለት በእሱና ከእርሱ ጋር በነበሩት ሰዎች ላይ የተፈጸመውን ነው። ይህ ከስተት ሉቃስ ሲጽፍ « ከጳውሎስ ጋር የነበሩት ድምጹን ሰምተዋል። »ሲል ጳውሎስ ደግሞ «የጌታን ድምጽ አልሰሙም» ብሏል። ሐዋ.9:7 ሉቃስ ለማለት የፈለገው የጌታን ድምጽ መስማታቸውን ሲሆን የእንግሊዘኛው መጽሐፍ ቅዱስ «heard» የሚል ቃል ተጠቅሞአል። መስማት በዚህ አውድ ማስተዋል የሌለበት ወይንም ትርጉሙ ላይታወቅ መስማት የሚለውን ትርጉም ይሰጣል።በሐዋ.22:9 ጳውሎስ የተናገረው አልሰሙም የሚለው ቃል የሚገልጸው መረዳት አለመቻላቸውን ነው። የእንግሊዘኛው መጽሐፍ ቅዱስ «They did not understand the voice » በማለት ገልጾታል። ስለዚህ ሁለቱ ክፍሎች አንድ ቃል ቢጠቀሙም የተለያዩ መልዕክትን ለማስተላለፍ ተገልግለው ለውበታል። መስማት የሚለው ቃል በሌሎች ቦታዎች ሲገባም ሌላ ዓይነት ትርጉም ሊኖረው ስለሚችል እንደየአገባቡ መተርጎም አለበት።

ከዚህ በተጨማሪ በዘፍ.6:6 «እግዚአብሔርም ሰውን በምድር ላይ በመፍጠሩ ተጸጸተ» ይላል። የቃሉ ትርጉም ያልገባቸው ሰዎች እግዚአብሔር እንዴት ይጸጸታል?

የሚያደርገውን አያውቅም ነበር ወይ? ሐሳቡንስ ቀይሮአል ወይ?
 የሚሉና ሌሎችም ጥያቄዎች ሲያነሱ ገጥሞኛል። ተጸጸተ
 ማለት አዘነ፤ ተቆጧ ፤ ሐሳቡን ቀየረ፤ ሊሰራው ካለበው ነገር
 ተመለስ እና ሌሎችም ትርጉሞች ይኖሩታል። በመጽሐፍ
 ቅዱሳችንም በተለያዩ ቦታ በመግባት የተለያዩ መልዕክት
 አስተላልፎአል። በዘፍ.6:6 «እግዚአብሔር ሰውን በመፍጠሩ
 ተጸጸተ» ማለት እግዚአብሔር ሰውን በመፍጠሩ ተቆጧ
 ወይንም ሐሳቡን ቀየረ ማለት ሳይሆን እለት እለት የሰውን ክፋት
 በማየት ከሰው ኃጢአት የተነሳ አዘነ ማለቱ ነው። የእንግሊዝኛው
 መጽሐፍ ቅዱስ «grieved» የሚለውን ሲጠቀም ወደ አማርኛ
 ሲተረጎም አዘነ ማለት ነው። ይህ ማለት ግን እግዚአብሔር
 የሰውን ክፋት እየበዛ እንደሚሄድ ቀድሞ አያውቅም ማለት
 አይደለም፤ ወይንም የሰው አመጽ ሲበዛ እግዚአብሔር ሐሳቡን
 ቀይሮአል ወይንም ኃጢአተኛውንም ከመቅጣት ተመልሷል ማለት
 አይሆንም። በ1ኛ ሳሙ. 15:10-11 ተጸጸተ በማለት እግዚአብሔር
 ሳሌንን ንጉሥ በማድረጉ እንዳዘነ ይገልጻል። በሳሌ አለመታዘዝ
 ምክንያት በሳሌ አመጽና ሊደርስበትም ባለው ውድቀት እግዚአ
 ብሔር እንዳዘነ ይገልጻል።

እንዲሁም በ1ኛ ሳሙ. 15:29 ተጸጸተ የሚለው ቃል ሌላ
 ትርጉም ይሰጣል። «እግዚአብሔር አይጸጸትም» ሲል ከወሰነው
 ውሳኔ አይመለስም፤ ሐሳቡን አይቀይርም ወይንም አይሸርም
 ማለት ነው። «አይጸጸትም» የሚለው ቃል በእንግሊዝኛው
 መጽሐፍ ቅዱስ «He does not change his mind» በማለት ይገል
 ጸዋል። እውነት ነው እግዚአብሔር ሰው አይደለም፤ ከውሳኔውም
 አይመለስም፤ እላምሮ ውንም አይቀይርም በዚህ ክፍል መጸጸት
 ማለት ማዘን ወይንም መቆጧት ማለት አይደለም። ይህንኑ ቃል
 በሌላ ቦታ ሲገባም ከዚህ ለየት ያለ ትርጉም ይሰጣል። በዮና. 3:9
 -10 «እኛ እንዳንጠፋ እግዚአብሔር ተመልሶ ይጸጸት እንደሆነ፤
 ከጽኑ ቁጣውም ይመለስ እንደሆነ ማን ያውቃል? እግዚአብሔርም
 ከከፋ መንገዳቸው እንደተመለሱ ሥራቸውን እየ እግዚአብሔርም
 ያደርግባቸው ዘንድ በተናገረው ነገር ተጸጽቶ አላደረገውም።»

በማለት ካልታዘዙና በንስሐ ካልተመለሱ ሊያመጣባቸው ከነበረው ቅጣት መመለሱን ያሳያል። በዚህ ክፍል እግዚአብሔር ከወሰነው ውሳኔ ይመለሳል ወይ? የሚል ጥያቄ ሊነሳ ይችላል። አምላካችን በምንም መልኩ ከውሳኔው አይመለስም ምክንያቱም ውሳኔው ትክክለኛ ነውና። ነገር ግን በብሉይ ኪዳን የእሥራኤል ታሪክ ስንመለከት የእግዚአብሔር በረከትና ቅጣት ከእነርሱ አቋም ጋር የተያያዘ ነበር። የሚታዘዙና ከክፋታቸው የሚመለሱ ከሆነ ይቅር ይላቸዋል፤ ሊያመጣባቸው ከነበረውም ቅጣት ይመለስ ነበር። ካልታዘዙ ግን ይቀጣቸዋል። እግዚአብሔር ሰዎች ከክፋ ሥራቸው እንዲመለሱ ሲያስጠነቅቅ ውሳኔ አይደለም ፤ ነገር ግን ውጤቱ የሚወሰነው በእነርሱ መታዘዝና አለመታዘዝ ስለሆነ ወደ ውሳኔ ያልደረሰ በሁለት ሐሳብ መካከል ያለ ነገር ነው። ውሳኔውም የሚሰጠው ከዚያ በኋላ ነው። ከተወሰነ በኋላ ግን እግዚአብሔር ሐሳቡን አይቀይርም። ቀደም ብለን እንደተመለከትነው ተጸጸተ የሚለው ቃል እንደየ አገባቡ ብዙ ዓይነት ትርጉም እንዳለው ካልተረገጠ አንደኛው ጥቅስ ከሌላኛው የሚጋጭ ሊመስለንና ጥያቄ ውስጥ ሊያስገባን ይችላል። ስለዚህ ቃላትን እንደየአገባባቸው ልናጠናቸው ያስጠ ፈልጋል።

ሠ/ የፀሐፊዎችን እይታ ከግምት ውስጥ ማስገባት

እግዚአብሔር አምላክ የአንድን ክስተት ወይንም ታሪክ አጠ ቃላይ ገጽታ ሰዎች እንዲረዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች የአንድን ታሪክ የተለያዩ ገጽታ እንዲጽፉ አድርጓቸዋል። በገሐዱ ዓለም እንኳን ስለ አንድ ነገር በቂ እውቀት እንዲኖረን ያንን ነገር በተለያዩ በኩል መመልከት መልካም ነው። ለምሳሌ ስለ ይሁዳ አሟሟት በማቴ. 27:5 «ብሩንም በቤተመቅደስ ጥሎ ሄደና ታንቆ ሞተ» ሲል በሐዋ. 1:18 «ይህም ሰው በአመጽ ዋጋ መሬት ገዛ በግንባሩም ተደፍቶ ከመካከሉ ተሰነጠቀ አንጀቱም ሁሉ ተዘረገፈ፤ በእየሩሳሌምም ለሚኖሩት ሁሉ ታወቀ» ይላል። አንዳንድ ሰዎች የመጽሐፍ ቅዱስን የአዘጋገቡ እይታ ስለማያውቁ ይሁዳ

የሞተው «ታንቆ» ወይስ «አንጀቱ ተዘርግፎ» ነው በማለት መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚጋጭ አድርገው ያቀርባሉ። የይሁዳ አሟሟት የታሪክ ጸሐፊዎች እንዲህ ጽፈዋል። ይሁዳ በኢየሱስ ላይ እንደተፈረደበት ባየ ጊዜ ወደ ሄኖም ሸለቆ በመሄድ ከኮረብታው ላይ ከፍ ብሎ ታነቀ።¹⁰ ነገር ግን ከተወሰነ ሰዓት በኋላ ገመዱ በመበጠሱ ከኮረብታው ጫፍ ሲወድቅ ድንጋይና ሌሎችም ነገሮች ስላጋጠሙት ከመካከሉ ተሰንጥቆ አንጀቱም ተዘርግፎ በግንባሩ ተደፍቶ ሞተ።¹¹ ቅዱስ ማቴዎስ ስለ ይሁዳ አሟሟት ሲዘገብ ታንቆ እንደሞተ የሞቱን የመጀመሪያውን ክፍል ጽፎአል። ይህም ማለት እርሱ በመታነቁ ምክንያት ሞተ ማለት ሲሆን ቅዱስ ሉቃስ ደግሞ በሐዋ.1:18 የይሁዳን አሟሟት ፍጻሜ በመዘገብ ከመካከሉ ተሰንጥቆ አንጀቱ ተዘርግፎ በግንባሩ ተደፍቶ እንደሞተ ዝርዝር ነገሮችን ያሳያል። ስለዚህ የጸሐፊዎቹ የአጻጻፍ እይታ በጥንቃቄ ሳንመረምር መጽሐፍ ቅዱስ እርስ በርስ ይጋጫል ብለን መናገር አግባብነት የለውም።

በተመሳሳይ ሁኔታ በነዚህ ክፍሎች በሐዋ.1:18 ይሁዳ «በአመጽ ዋጋ መሬት» እንደገዛ ሲናገር በማቴ.27:6-7 «የካህናት አለቆች ... ተማክረውም የሽክላ ሠራውን መሬት ለእንግዶች መቃብር ዝቡበት» ይላል። መሬቱን የገዛው ይሁዳ ነው ወይስ የካህናት አለቆች ናቸው? የሚል ጥያቄ በተደጋጋሚ ሲነሳ ሰምቼያለሁ። መሬቱን የገዙት የካህናት አለቆችም ይሁዳም ናቸው። እንዴት ሁሉም ይሆናሉ ሲባል ይችላል። አሁንም መርሳት የሌለብን የጸሐፊዎቹ እይታና የአገላለጽ ስልት ነው። ቅዱስ ማቴዎስ ለማለት የፈለገው የመሬቱ ግዢ ውል የፈጸሙት የካህናት አለቆች ሲሆኑ የገንዘቡ ባለቤት ይሁዳ እንደሆነ ነው። ገንዘቡ የይሁዳ ስለሆነ መሬቱ ማንም ቢገዛው ንብረትነቱ የይሁዳ መሆኑ ለማንም ግልጽ ነው። ቅዱስ ሉቃስ ደግሞ ትኩረት ሰጥቶ ለመግለጽ የፈለገው የግዢውን አፈጻጸም ሳይሆን ግዢው በማንም ቢፈጸምም የመሬቱ ባለንብረት ይሁዳ ስለሆነ ወይንም በእርሱ ስም ስለተገዛ ይሁዳ በማለት ገልጾታል።¹² በየትኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የመሬቱ ውል የፈጸመው ይሁዳ ነው የሚል አናገኝም። ነገር ግን ከባለቤትነቱ የተነሳ ይሁዳ ገዛ ተብሎ

ተጽፎአል። ስለዚህ የመረዳት ችግር ካልሆነ በቀር ሁለቱ ጥቅሶች በፍጹም አይጋጩም። በዘመናችንም ቢሆን ሁሉንም ግዢዎች በባለቤቱ አይፈጸምም። የንብረቱ ባለቤት ለእርሱ ስለተገዛ እርሱ ገዛ ሲባል ስምምነቱን የፈጸሙ ሰዎችም እቃውን የገዙት ሰዎች እነእኩሌ ናቸው ተብሎ ይገለጻል።

ረ/ መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈበት ዘመን ታሪክ፤ ባህልና የጽሑፍ ሕግ መረዳት

መጽሐፍ ቅዱስ ለመተርጎም የተጻፈበትን ዘመን ታሪክ ፣ባህል፣የእምነትና የፖለቲካ ሁኔታ፣ የሰዓት አቆጣጠር ፣የድርጊቶችን የአዘጋገብና የአገገፍ ዘዴ መረዳት በጣም አስፈላጊ ነው።ሚስተር አህመድ ዲዳት በማቴ.12:40 ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር «የናስ በእሳ አንባሪ ሆድ ሦስት ቀንና ሦስት ሌሊት እንደነበረ እንዲሁ የሰው ልጅ በምድር ልብ ሦስት ቀንና ሦስት ሌሊት ይኖራል።» ስላለ ኢየሱስ በመቃብር ሦስት ቀንና ሦስት ሌሊት ስላልቆየ ላለመሞቱ ማረጋገጫ ነው ሲሉ ተከራክረዋል። ሚስተር አህመድ ዲዳት ካለማወቅ ይሁን ወይንም እውነቱን ለማወቅ ሳይፈልጉ ቀርተው እንደሆነ ባላውቅም አንድ መረዳት ያለባቸው ሐቅ እንዳለ ግልጽ ነው። ይኸውም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለተጻፉት ሰዓቶች መናገር የምንችለው የአይሁዶችን የአቆጣጠር ስልት መሠረት በማድረግ እንጂ በእኛ ዘመን ያለውን ዘዴ ተጠቅመን መሆን የለበትም። በዚህ ክፍል የተጻፈው የእግዚአብሔር ቃል በደኛው ክፍለ ዘመን የአይሁድ የሰዓት አቆጣጠር ዘዴ ሲሆን አዲስ ቀን የሚጀምረው ጸሐይ ስትጠልቅ እንጂ በዘመናችን እንዳለው ጸሐይ ስትወጣ ወይንም ማለዳ አይደለም። እንዲሁም በእነርሱ አቆጣጠር በቀኑ ውስጥ በየትኛውም ሰዓት የሚፈጸሙ ድርጊቶች እንደ ሙሉ ቀንና ሌሊት ተደርገው ይወሰዳሉ።¹³ ስለዚህ ኢየሱስ የተቀበረው ዓርብ ከሰዓት በኋላ ሆኖ ከመቃብር የተነሳው ግን እሁድ /ከሰንበት በኋላ በሳምንቱ መጀመሪያ ቀን/ ነበር። ኢየሱስ በመቃብር የቆየባቸው ቀኖች አርብ ቅዳሜና እሁድ ስለሆኑ አርብ በየትኛውም ሰዓት ተቀብሮ እሁድ በየትኛውም ሰዓት ቢነሳ በሦስት ቀናት ውስጥ የተፈ

ጸመ ድርጊት ስለሆነ ሦስት ቀንና ሦስት ሌሊት ተብሎ ይቆጠራል። በእኛ የዓመታት አቆጣጠር አንኳን አንድ ሰው 20 ዓመቱ ነው ስንል የተወለደበትና አሁን ያለበትን ዓመታት አስልተን እንጂ ወራቱንና ቀናቱን ሰዓታቱንና ደቂቃውን አስበን አይደለም። ሚስተር አህመድ ዲዳት በዘመናችን እንኳን ያለውን የአቆጣጠር ስልት ግምት ውስጥ ማስገባት ነበረባቸው።

ከዚህም ጋር በተያያዘ ሚስተር አህመድ ዲዳት ክርስቶስ በመስቀል ላይ አለመሞቱን ለማሳየት ካቀረቡባቸው ጥቅሶች አንዱን ብመለከት ደስ ይለኛል። ቃሉም ያለው በዮሐ.19:33-34 ሲሆን እንዲህ ይነበባል «ወደ ኢየሱስም በመጡ ጊዜ ግን እርሱ ፈጽሞ እንደሞተ አይተው ጭን አልሰበሩም ነገር ግን ከጭፍሮቹ አንዱ ጉኑን በጦር ወጋው ወዲያው ደምና ውሃ ወጣ።» ሚስተር አህመድ ዲዳት ኢየሱስ በጦር ሲወጋ ወዲያውም ደምና ውሃ ስለወጣ የኢየሱስ በመስቀል ላይ አለመሞት መረጃ ነው ብለዋል። በመጀመሪያ ደረጃ ወታደሮቹ የኢየሱስን ጭን ያልሰበሩበት ምክንያት ፈጽሞ መሞቱን ስላዩ ነው። ከሞተ ጎኑ በጦር ሲወጋ ለምን ደምና ውሃ ወጣ? ለሚለው ጥያቄ ጠንካራ ሳይንሳዊ መረጃ አለ። ፐሮፊሰር ጆሽ ማክዱዌል እንደጻፉት በቅርቡ የአሜሪካን ሳይንቲስቶች ባደረጉት ጥናት ማንኛውም ሰው በመደበኛ ሁኔታ ሲሞት ከሞተ በኋላ እስከተወሰነ ጊዜ ድረስ ደሙ ቢረጋም እንኳን 20CC የሚሆን ደምና ውሃ የተቀላቀለ የልብ ፈሳሽ በእንግሊዝኛው አጠራር (pericardial fluid) እንደሚኖር አረጋግጠዋል። ነገር ግን ይህ ሰው በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ቢሞት ለረጅም ደቂቃዎች ከ20CC አስከ 500CC የሚደርስ የልብ ፈሳሽ (pericardial fluid) በሰውየው ውስጥ እንደሚኖር በጥናታቸው ገልጸዋል። ከምርምሩ የተረዱት ኢየሱስ በመስቀል ላይ ሞቶ ደሙ ቢረጋም ጎኑ ሲወጋ የወጣው ደምና ውሃ የልብ ፈሳሽ እንደሆነ አረጋግጠዋል።¹⁴ ስለዚህ ሚስተር አህመድ ዲዳትም ሆኑ ሌሎች ሰዎች ስለመጽሐፍ ቅዱስ መበላሸት ወይንም መጋጨት ከመናገራቸው ወይንም ከመጻፋቸው በፊት የቃሉን መልዕክት ጠንቅቆ መረዳትና ከሳይንሳዊ እውነቶችም ጋር አገናዝበው መረዳት አለባቸው።

ኢየሱስ ስለተሰቀለበት ሰዓት ግጭት እንዳለ አንዳንድ

ሙስሊም ጸሐፊዎች ሲያነሱ ተመልክቻለሁ። በዮሐ.19:14-16 ስድስት ሰዓት እንደሆነ ሲገለጽ በማር.15:25 ላይ ደግሞ ሦስት ሰዓት እንደነበረ ተጽፎአል። አንድን ክስተት እንዴት በሁለት የተለያዩ ሰዓታት ይገለጻል? የሚል ጥያቄ መነሳቱ አሌ የማይባል ነው። ጥያቄው መነሳቱ አግባብነት ቢኖረውም መልስ ለማግኘት ግን ታሪካዊ አውዱን መመልከት አማራጭ የሌለው ጉዳይ ነው። ይኸውም ዮሐንስ የጻፈበት አውድና ማርቆስ የጻፈበት ታሪካዊ አውድ የተለያዩ ናቸው። ሐዋርያው ዮሐንስ ይህንን መልዕክት ሲጽፍ በኢዠያ ማይነር ወይንም በአሁኑ ጊዜ ቱርክ በሚባለው አገር ሆኖ ነበር፤ አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቃውንቶች ከጥናታቸው በመነሳት ዮሐንስ የጻፈበት ሰዓት መደበኛ በሆነው የሮማ መንግሥት የሰዓት አቆጣጠር እንደሆነና ማርቆስ የጻፈው በአይሁድ የሰዓት አቆጣጠር እንደሆነ ይገልጻሉ። ዮሐንስ የተጠቀመበት የሰዓት አቆጣጠር ከማርቆስ ስለሚለይ ተመሳሳይ ሰዓት መጻፍ አይችሉም። አሁንም ቢሆን አንድን ድርጊት በተለያዩ የሰዓት አቆጣጠር ቢዘገብ ሰዓቶቹ በፍጹም አንድ ዓይነት አይሆኑም። ሌሎች ሊቃውንቶችም ከላይ ከገለጽኩት ተጨማሪ ሐሳቦችን ይሰጣሉ። አይሁዶች የቀኑን 12 ሰዓታት ለእራት ቦታ ይከፍሉታል። ሰዓቶቹም ከ12:00-3:00፣ ከ3:00-6:00፣ ከ6:00-9:00 ፣ እና ከ9:00-12:00 ናቸው። ከጠዋት 12:00 ጀምሮ እስከ 3:00 ያለው ሶስት ሰዓት ብለው ሲጠሩት ከ3:00 እስከ 6:00 ያለው ስድስት ሰዓት ብለው ይጠሩታል።¹⁵ ስለዚህ የኢየሱስ የሞት ፍርድና ስቅላቱ የተፈጸመው በሦስት ሰዓት ገደማ ስለሆነ ማርቆስ ከ3 ሰዓት በፊት ያለውን አቆጣጠር ተጠቅሞ ጽፎ ሊሆን ይችላል፤ ዮሐንስ ደግሞ ከ3:00 ሰዓቱ በኋላ ያለውን አቆጣጠር መሠረት በማድረግ ሳይጽፍ አይቀርም ብለው የተለያዩ መረጃዎችን ያቀርባሉ። የወንጌል ጸሐፊዎች ከእነዚህ መንገዶች በአንዱ ተጠቅመው ወይንም ሁለቱንም ከግምት ውስጥ አስገብተው ስለፃፉ ጥቅሶቹ አይጋጩም። የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪካዊ አውድ ማጥናት የመጽሐፉን ሐሳብ እንድንረዳ ከማድረጉም በላይ ወደ ተሳሳተ ድምዳሜ እንዳንሄድም ይጠበቀናል።